
РІВЕНЬ ПСИХОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ МІСЬКИХ І СІЛЬСЬКИХ ДІТЕЙ

УДК 371.042.2

Фаріонов В. М., Воронов В. М., Панченко М. Ф.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Проаналізовано гетерохронність психомоторного розвитку дітей міських і сільських шкіл.

***Ключові слова:** розвиток та його компоненти (моторний, сенсорний, інтелектуальний), сенситивні і кризові періоди, дошкільнята.*

Вступ. Відомо, що розвиток рухової активності відбувається гетерохронно. Зокрема, третій рік життя є сенситивним для розвитку рухів. Виконання рухів в будь-яких умовах ускладнюються, створює передумови до часткового освоєння базових рухів, багатьох спортивних вправ. Четвертий рік життя є сенситивним для розвитку координації рухів. Якщо запізнитися і не тренувати ці якості, то на критичному, п'ятому році, коли інтенсивно розвивається м'язово-суглобовий апарат, дитина буде з працею опановувати новими рухами, які вимагають прояву інтелектуальних функцій, так як кризовий період фізичного розвитку в цьому віці поєднується з сенситивним періодом психічного розвитку. В даний час для оцінки фізичного розвитку і фізичної підготовленості учнів у Європі застосовується уніфікована система загальноєвропейських тестів "Еврофіт". Що стосується дітей дошкільного віку, то для сполученої оцінки їх психомоторного розвитку можливе використання застосовуваного в США Денверського скринінгового тесту.

Експериментальні дані про особливості взаємозв'язку параметрів психічного і моторного розвитку сучасного контингенту дошкільників практично відсутні, що і послужило підставою для нашої роботи.

Мета дослідження. Порівняльний аналіз рівня психомоторного розвитку міських і сільських дітей 3-6 років нашого міста.

Передбачалося, що можуть бути відмінності між хлопчиками і дівчатками не тільки в окремих показниках психомоторного розвитку, а й у характері взаємозв'язку між ними, що вказує на доцільність роздільного фізичного виховання, починаючи з дошкільного віку.

Методика. Параметри психомоторного розвитку (моторики, сенсорики та інтелекту) реєструвалися з Денверському скринінгове тесту. Всі показники унормовані з 5-бальною шкалою з урахуванням того, що завдання даного тесту різні для різних віків. Це дає можливість проводити міжвікові порівняння показників.

Нами було обстежено 403 дитини (212 хлопчиків і 191 дівчинка) у віці 3-6 років.

Результати. Спільною особливістю психомоторного розвитку дошкільників сіл (160 хлопчиків і 154 дівчинки) стала відносна вікова "рівність" рівня моторного компонента. При цьому пік розвитку сенсорного компонента спостерігався у віці 5 років і його істотний спад – в 6 років, а пік розвитку інтелектуального компонента – на 4 роки на тлі найнижчого його рівня в 3 роки. Загальні відомості представлені в табл. 1.

У всіх випадках міські дівчинки мали, у порівнянні з хлопчиками, перевагу в розвитку, причому достовірні відмінності з'являються в 4 роки і 5 років для показника моторики, а також сенсорики. Проте в показнику інтелекту статевих відмінностей не було зафіксовано у всьому віковому діапазоні.

Таким чином, сенситивним для розвитку інтелекту міських дошкільнят виявився вік 4 роки, а сенсорики – 5 років. Критичний період розвитку інтелекту – 3 роки, а сенсорики – 6 років.

Таблиця 1. Показники психофізичного розвитку міських дітей 3-6 років ($M \pm m$)

Вік	Чисельність	Моторика	Сенсорика	Інтелект
Хлопці				
3 роки	32	4,13 $\pm$ 0,19	3,71 $\pm$ 0,22	3,39 $\pm$ 0,23
4 роки	43	4,31 $\pm$ 0,13	3,66 $\pm$ 0,17	4,23 $\pm$ 0,13
5 років	53	4,19 $\pm$ 0,10	3,86 $\pm$ 0,13	4,02 $\pm$ 0,17
6 років	32	4,15 $\pm$ 0,14	2,67 $\pm$ 0,19	4,11 $\pm$ 0,21
Дівчата				

3 роки	22	4,44 ±0,15	4,09 ±0,21	3,65 ±0,19
4 роки	45	4,58 ±0,09	4,17 ±0,13	4,32 ±0,15
5 років	57	4,37 ±0,09	4,39 ±0,08	4,17 ±0,11
6 років	30	4,30 ±0,12	3,43 ±0,29	4,16 ±0,18

Таблиця 2. Показники психофізичного розвитку міських дітей 3-6 років ($M \pm m$)

Вік	Чисельність	Моторика	Сенсорика	Інтелект
3 роки	26	4,81 ±0,10	3,88 ±0,23	3,35 ±0,25
4 роки	20	4,90 ± 0,07	4,25 ± 0,26	3,95 ±0,25
5 років	15	3,80 ±0,14	4,20 ± 0,26	4,33 ±0,27
6 років	28	4,04 ±0,14	2,32 ±0,24	3,75 ±0,23

У другій серії дослідження взяли участь 89 дітей 3-6 років (52 хлопчики і 37 дівчаток), що умови проживання не тільки в сільській місцевості, а й на березі моря послужили основною причиною відсутності статистично значущих відмінностей за статтю у всіх досліджуваних показниках розвитку (табл. 2).

Згідно з отриманими даними, загальною особливістю сільських дітей 3, 4 і 6 років з'явився більш високий показник моторного компоненту розвитку в порівнянні з сенсорним і інтелектуальним компонентами. У дітей 5 років таким виявився показник інтелекту.

Таким чином, у дошкільнят, які живуть у сільській місцевості, кризові періоди розвитку моторики спостерігалися між 4 і 5 роками ($t = 6,88$); сенсорного компонента – між 5 і 6 роками ($t = 4,91$). Що стосується інтелектуального компонента, то був зафіксований тільки сенситивний період його розвитку між 3 та 4 роками. Порівняльний аналіз показав, що відмінності в розвитку між міськими та сільськими дошкільнятами полягали переважно в показнику моторного компоненту розвитку, який був вищий у дітей приморської зони у віці 3 та 4 років. Однак у 5-річних дошкільнят крайового центру даний показник виявився істотно вищим. Те ж стосується і показника сенсорного компонента розвитку у міських дітей 6 років ($t = 2,12$). Кореляційний аналіз за Спирменом виявив, що в цілому у хлопчиків 3 років всі досліджувані показники розвитку були достовірно позитивно взаємопов'язані між собою при 5%-му рівні значущості. В 4 роки зареєстрована зв'язок сенсорики та інтелекту; в 5 років –

показників моторики з сенсорикою та інтелектом, а в 6 років - показника інтелекту з моторикою і сенсорикою.

У дівчаток в досліджуваному віковому діапазоні позитивно корелювали між собою показники сенсорики та інтелекту при 5%-му рівні значущості.

Висновок. Спільним для сучасного контингенту дітей 3-6 років з'явилися вікова стійкість взаємозв'язку сенсорного та інтелектуального компонента розвитку. Що стосується моторного компонента, то цей показник корелював з рівнем розвитку інтелектуального компонента у віці 3, 5 і 6 років.

Спільним у дошкільнят 3-6 років, що проживають у міській та сільській місцевості, виявилася відсутність статистично значущих відмінностей у рівні інтелектуального компонента розвитку, а у дошкільнят 3-5 років – сенсорного компоненту розвитку. Міські діти починали мати перевагу в моторному компоненті розвитку з 5 років.

Література

1. *Валлон А.* Психическое развитие ребенка. М.: Прогресс, 1967. – с. 196.
2. *Гезелл А.* Умственное развитие ребенка. Методика диагностики умственного развития от рождения до шести лет. М. – Л., 1980. – с.370.
3. *Сидоренко Е.В.* Методы математической обработки в психологии – С. – П., Социально-психологический центр, 1996. с. 350.

Farionov V. M., Voronov V. M., Panchenko M. F. Level of psikhomotornogo development of city and rural children

It is analyzed geterokhronic of psychometrics development of children of city and rural schools.

Key words: *development and his components (agile, sensory, intellectual), sensitive and crisis periods, under-fives.*